

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsaki torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K, za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K; za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9-50 K za četrt leta 4-80 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštne preste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, izjema. Enostopna petiti-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vln., večkrat po dogovoru.

29. števil.

V Ljubljani, v četrtek, dne 8. aprila 1909.

Leto XII.

Prvi majnik je delavski praznik!

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljatev, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Dunajska cesta števil. 20.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo naročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla naročnina koncem meseca marca, da jo zopet obnové. Pri tem naj se ozirajo na to, da je naročnina od 1. aprila t. l. naprej nekoliko povišana z ozirom na to, da

izhaja od 1. aprila naprej

„Rdeči Prapor“

trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto ter bo veljal:

Za Avstro-Ogrske dežele:
za celo leto 14—kron
za pol leta 7— „
za četrt leta 3-50 „
na mesec 1-20 „

Za Nemčijo:
za pol leta K 7-90
za četrt leta „ 4—

Za Ameriko:
za pol leta K 9-50
za četrt leta „ 4-80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj priporočajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in znancom, naj ga zahtevajo po gostilnah in kavarnah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Dolžnost in uljudnost.

Med Avstrijo in Srbijo je brezpogodbno stanje. Trgovinska pogodba je pretekla dne 31. marca in doslej še ni obnovljena. Seveda se tudi ne obnovi kar v osmih ali štirinajstih dneh. Ko je dobil baron Aehrenthal zadnjo kapitulacijsko noto od srbskega poslanika na Dunaju, je poslal po grofu Forgachu odgovor, da jemlje Avstrija srbsko izjavo z zadovoljstvom na znanje in da se lahko takoj začne pogajanja za novo trgovinsko pogodbo. Ta pogajanja se bodo seveda vlekla in preden dozori iz njih podpisana, zapečatena in potrjena pogodba preteče lep čas. Za sedaj pa je kupčijsko razmerje med Avstrijo in Srbijo tako kakor med sovražnimi državami.

Ali more biti avstrijskim narodom vseeno, če je položaj tak ali pa drugačen.

Oglejmo si položaj najprej čisto z materialne strani.

Po zadnji pogodbi je Srbija imela pravico, vpeljati neko omejeno množino mesa čez avstrijsko mejo. Zdaj pa je to ponehalo. Ne pol kile mesa ne more Srbija prodati v Avstrijo. Pa tudi skozi Avstro-Ogrsko ne more izvažati svojih pridelkov na trg, kajti prevozna carina je tako visoka, da presega vse transportne stroške. Za srbsko kme-

tištvo, ki je od Avstrije že mnogo prebilo, je to nov, hud udarec. Vsa pota proti severu in zapadu so Srbiji zaprta, gledati mora, da si ohrani ne preveliko turško prijaznost in si čez njeno ozemlje reši vsaj nekaj izvoza. Ščuvanje in oboroževanje v teku zadnjih šestih mesecev je tudi iz srbskega ljudstva izsesalo ogromne svote denarja in kriza, ki grozi deželi na gospodarskem polju, postane lahko katastrofalna.

Pri nas je stvar ta. Avstrijski trg izgubi meso in poljedelske pridelke, ki so zdaj prihajali iz Srbije. Konkurenca za naše domače agrarce se zmanjša in kdor pozna količjak oderusko nagnenje te „patriotične“ gospode, ne more dvomiti niti hip, da bodo izrabili ugodni položaj čim najbolj v svoj prid. Pripravljeni moramo torej biti, da se draginja, ki je v Avstriji že stalen gost, še zviša.

Bati se je pa še druge posledice. Tudi za avstrijsko industrijo ne veljajo več določbe trgovinske pogodbe, ampak avtonomni srbski carinski tarif, ki otežuje uvoz avstrijskega blaga v Srbijo. Naša industrija, ki še ni popolnoma okrevala od bolezniturskega bojkota, ima še za mesece računati z izgubo srbskega, jačo važnega trga. Vsak udarec industriji odškoduje v prvi vrsti delavce. Reduciranje dela in brezposelnost sta prvi posledici takih izprememb.

Izgled je toraj za delavstvo tak: Manj za sluzka, pa večja draginja. Za tako krasno oskrbovanje njegovih interesov se ima ljudstvo zahvaliti visoki avstrijski diplomaciji, pa meščanskim in agrarnim strankam.

Greh barona Aehrenthala smo že tolikokrat razložili, da nam na tem mestu ni treba ponavljati razlage. Ampak povedati je treba še kaj o meščanskih strankah, ki se delajo nedolžno ovčice, dasi pada nanje največji del krivice.

Da poteče trgovinska pogodba s Srbijo s koncem marca, ni bila skrivnost. Državni zbor je imel zadevo na razpravi in v prvi vrsti zadene odgovornost za sedanj položaj državnozborsko večino. Parlament ni mogel storiti nič drugega, kakor skleniti pooblastilni zakon, če je hotel sploh kaj napraviti. Ampak šlo je za to, kakšna pooblastila naj dobi vlada. Socialni demokratje so spoznali položaj in so v odseku predlagali, naj se vlada pooblasti, da sme podaljšati dosedanj pogodbno do konca leta. Odsek je sprejel socialno-demokratski predlog in za poročevalca je bil izvoljen veleindustrijalec dr. Licht, mož, ki je bil, mimogrede rečeno, samo s pomočjo najhujših sleparij izvoljen v državni zbor. Socialno demokratski predlog je bil torej odsekov sklep in dr. Licht ga je imel v parlamentu zastopati.

Proti predlogu so pa v zbornici nastopili agrarci. To je umevno. Oni nimajo druge skrbi, kakor da podraže živino in moko. Torej so z ozirom na svoj globoki žep zahtevali, da se napravi Srbiji čim več težav. Vlada, naša dična Bienenrova vlada, je molčala. Namesto da bi bila agrarnim oderuhom jasno in glasno povedala, da ima tudi Avstrija dolžnosti do Srbije in da so mednarodni interesi važnejši, kakor pa nesramna agrarna lakomnost, je vlada molčala. Imenitni poročevalec, omenjeni dr. Licht, pa je pozabil na svojo nalogo, zatajil svojo dolžnost in namesto da bi bil zagovarjal odsekov predlog, se je brez

boja vdal predrzni agrarni zahtevi in — zagovarjal njihov predlog, meščanske stranke pa so glasovale z agrarci in jim tako pomagale do zmage proti interesom svojih volilcev, proti interesom mestnega prebivalstva in vseh siromašnih slojev.

Sedanji trgovinski minister je krščanski socialc, to se spozna takoj. Prva naloga drja. Weißkirchnerja je, pospeševati interese industrije in blagostanje prebivalstva. Agrarni požeruhi imajo svoje poljedelsko ministrstvo, ki je že itak bolj filialka agrarne organizacije. Povrh bi moral Weißkirchner imeti takorekoč tudi interese avstrijske države pred očmi, navadno se misli, da se sme to zahtevati od avstrijskih ministrov. Interesi te države pa zahtevajo, da se čimprej popravi naše razmerje do Srbije in podaljšanje trgovinske pogodbe do sklenitve nove, ugodnejše, bi bilo vsaj nekoliko pomagalo v tem oziru.

Za Avstrijo pa to ni samo moralna dolžnost, ampak treba se je spomniti, da je naravnost zavezana pred celo Evropo, kateri je baron Aehrenthal obljubil, da nakloni Avstrija Srbiji gospodarskih koristi, čim se politično pobotata. Velešile in Srbija imajo pravico, zahtevati od Avstrije, da drži besedo. Prav vseeno je, v kakšni obliki je bila dana obljuba.

Začetek izpolnjevanja nam nikakor ne služi na čast. Ze danes se zdi marsikomu v Evropi, da je Avstrija, ko je nastopilo brezpogodbno stanje, snedla svojo besedo. In če nas smatrajo danes po svetlu za hinavce, imamo zato poljubiti roko širokoustnim meščanskim in agrarnim strankam, ki so vladi omogočile tako ravnanje, odnosno jo naravnost napeljale nanj.

Slava miru!

(Iz govora poslanca sodruga drja. Soukupa na seji državnega zbora dne 19. marca.)

Izza leta 1866, ko je Avstrija imela vojno s Prusijo, stojimo prvič zopet v središču evropskega zanimanja. Žal, da to ni zanimanje, za katero bi nam moral biti kdo nevoščljiv. Najstrašnejše pa je, da odločanje o usodi, o življenju in smrti, o bodočnosti Evrope ne leži

v rokah narodov.

Capitis deminutio (zmanjšanje časti) rimskega prava, odločevanje o smrti in življenju posameznika, tlačanstvo, je odpravila naraščajoča civilizacija; odločevanje o življenju in smrti milijonov pa je ostalo v dvajsetem stoletju še v rokah avtokratov, ne glede na to, če so prišli po milosti božji, ali pa od morilčeve roke na prestol. (Odobranje pri socialnih demokratih.)

Spričo možnosti svetovnega požara stojimo z neizrečnimi posledicami za vse človeštvo. Mobilizacija se izvršuje z največjo naglico. Tisoč in tisoč sinov našega naroda stoji ob srbski meji in vedno novi transporti se pošiljajo tja. V takem trenutku vprašuje delavno ljudstvo, kaj dela parlament, da prepreči najtežje posledice? V kratkih dneh, morda že v kratkih urah se razidemo, a nikakšne gotovosti nimamo o tem, kaj se zgodi, kdaj se snidemo in če se sploh še snidemo na nadaljevanje naših posvetovanj. Če se dajo mnogi poslanci in največje stranke ponižati, da igrajo vlogo pasivnih gledalcev: soci-

alni demokratije ne bodo dali iz sebe napraviti nemega orodja vojaške diktature in iz avstrijskega parlamentarizma ne bodo dali napraviti aporirajočega psa za ministrstvo zunanjih zadev. (Živahno odobravanje pri socialnih demokratih.)

Kdo je pravzaprav suveren v tej državi? Ali je parlament ali baron Aehrenthal? Čutiti imamo bojkot balkanskih držav v ustavljanju industrijskih podjetij, v velikanski brezposelnosti. Kdo je povzročil vse to? Odgovor je

strašna obtožba

ne le proti sedanjemu predstavniku ministrstva za zunanje zadeve, ampak proti avstro-ogrskega zistemu sploh. Kaj je Avstro-Ogrska storila napram balkanskim državam, da bi pridobila v bosensko-hercegovskem vprašanju ne le naslov sile, ampak tudi naslov moralnega prava?

Tukaj ne gre le za dve srbski pokrajini, temveč za evropski problem, za ključ na Balkanu. Kako je Avstro-Ogrska v teku tridesetih let izvrševala svoj okupacijski mandat v Bosni in Hercegovini? Vpeljala ni moderne uprave, temveč je smatrala svojo misijo le s stališča vojašnic in samostanov. Ti deželi nimata še ustave, dasi deluje v Turčiji konstitucija že davno. Nič se ni poskusilo za zemljiško odvezo, nič za osvoboditev kmetov. Zdaj se kažejo sadovi zlega dela. In gospodu drju. Gessmannu se je zdelo prav, obleči

uniformo parlamentarnega feldcajmojstra in zatrobiti v bojno pozavno. Takega vojnohuskaajočega govora, kakršen je bil njegov, še ni bilo slišati v tej zbornici. Ta govor je bil

slavospev gromadni moritvi

na Balkanu. (Živahno odobravanje pri socialnih demokratih; ugovori pri krščanskih socialcih.) Še nikdar ni bil Kristus in njegov nauk tako omadeževan kakor tukaj od krščanske socialne stranke. Državno stranko se imenujejo krščanski socialci, pa so na poti, da razrušijo državo. Ali bi ta stranka rada pripravila staremu cesarju škandal v Evropi in ga zavlekla v svetovno vojno?

V prvi vrsti so agrarični stebri v Avstriji, ki so zbudili v Srbiji sovraštvo do Avstrije in so ga hranili, oni so povzročili, da se je razvila velesrbska propaganda. Razven tega so v Srbiji vedno dinastični interesi ruvali ter razburjali javno življenje v deželi in tudi v sedanjem trenutku ne stoji dinastično vprašanje v zadnji vrsti. Čim odkritosrejnije pozdravljajo avstrijski socialni demokratje razvoj in emancipacijski boj srbskega proletariata, v tem večji meri imajo dolžnost, če vidijo, da so srbski proletarični interesi v nevarnosti, varovati srbski proletarijat, da ga nezaslišana gonja neodgovornih subjektov ne nažene v pogubo in v samomor. Tudi prevzetnost in

zločin na kraljevskih prestolih

ima meje.

Bodočnost Srbije ne leži v vojni pustolovščini, temveč edino in izključno v mirnem kulturnem delu ter v solidarnosti z ostalimi kulturnimi narodi donavske federacije. Geslo boju srbskega naroda ne sme biti: Vojna z dinastijo na čelu! — temveč: Boj dinastiji! — dokler ima ta dinastija namen, pognati narod s svojim blaznim vedenjem v pogubo.

Srbska socialna demokracija je že začela s prosvetnim delom med srbskim narodom in avstrijska socialna demokracija se mora v tem trenutku spominjati

sodrugá Kaclerovića,

ki je imel v najtežavnejših razmerah v srbski skupščini tak pogum, da je protestiral proti vojni z Avstrijo. (Burno odobravanje.) Avstrijski socialni demokratje pozdravljajo organizirani srbski proletarijat in vedo, čeprav so ob Drini postavljeni avstrijski in srbski vojaki drugi proti drugim, da si podajajo čez bajonete teh vojakov avstrijski in srbski proletarci roke v skupnem stremiljenju po ohranitvi miru in po odstranitvi tiranov s te in z one strani Drine. (Živahno odobravanje pri socialnih demokratih.)

Tudi na

obrežju Neve

sedi mednarodni hujškač, kateremu očividno ni dovolj s hekatombami mrličev na mandžurskih poljanah in ki ima, kakor se kaže, namen, storiti nov zločin nad Evropo. Prav car je zadnji, ki bi bil poklican, napravljati mir in red med narodi.

Napravi naj najprvo mir in red v Aziji, osvobodi naj narode v Rusiji strahovitega pritiska, pod katerim morajo zdaj propadati.

Če bi bila Avstrija v nevarnosti, da jo barbično napade tuja država, bi tudi avstrijski proletarci pograbili za orožje, da bi branili svoj dom in svojo last in storili bi vse, da bi odbili barbični napad. Za to pa zdaj nikakor ne gre. Aneksija Bosne in Hercegovine in vse, kar je z njo v zvezi, ni vredno nobene vojne. Avstrijski proletarijat ne bo poginil in ne more poginiti, pač pa bi lahko poginilo nekaj družega. Zakaj tako čvrsto niso temelji evropskih tronov, kakor si predstavljajo gospodje na krščansko-socialni strani. (Pritrjevanje pri socialnih demokratih.)

Nikar ne pozabite, da se lahko v tistem trenutku, ko poči prvi strel, razširi po vsej državi razburjenje, katerega posledic ne bi mogel nihče oceniti. (Živahno odobravanje pri socialnih demokratih.)

Konca vojne ne more dandanes nihče določiti, zakaj velike kulturne pridobitve, ki so jih dosegli narodi v Evropi izza zadnje nemško-francoske vojne, niso šle niti mimo vojašnic brez sledu; tudi misli naših vojakov hodijo dandanes po drugih potih kakor pred pol stoletja. Socialni demokratje ne žugajo, temveč

konstatirajo dejstva.

Vsa dejstva pa svare državo in odgovorne politike, svare vso Evropo.

Če stojimo pred vprašanjem:

ali mednarodno vojno ali pa mednarodno konferenco, tedaj ne more biti odgovor težak. (Živahno pritrdjevanje pri socialnih demokratih.)

Avstro-Ogrska mora biti pionir miru, blagostanja in svobode za balkanske narode. Še verujemo, da se bo vpošteval naš klic po miru in da bo Avstro-Ogrska izpolnila svojo dolžnost kakor tudi srbska vlada. Zato zaključujem s klicem:

Slava miru!

(Burno odobravanje pri socialnih demokratih.)

DELAVCI!

Pripravite se, da dostojno praznujete prvi majnik!

Politični odsevi.

* **Priznala je aneksijo Bosne in Hercegovine** Anglija, odnosno je izjavila, da jo prizna. Med velesilami se je bil namreč sklenil dogovor, da bo Avstrija naznanila signatarnim državam berlinskega ugovora, da je izpremenila okupacijo Bosne in Hercegovine v aneksijo in da bodo signatarne države na to odgovorile, s čemer se reši vprašanje. Zdaj je Anglija odgovorila, da prizna aneksijo, da pa zahteva obenem izpremembo članka 29. berlinskega ugovora, s katerim se je bilo uredilo razmerje med Avstrijo in Črno goro. Glede na to vprašanje se pogajajo države in se upa, da se stvar kmalu povoljno reši.

* **Črnogorako vprašanje** se ima rešiti, kakor se poroča z Dunaja, v zmislu sledečih določb: «Luka Bar z ozemljem je združeno s Črno goro pod naslednjimi pogoji: 1. Ozemlje južno od barskega primorja do Bojane se vrne Turčiji. 2. Občina Spič se vtelesi Dalmaciji. 3. Črna gora ima popolno svobodo plovitbe po Bojani. Ob tej reki se ne smejo napraviti nikakršne utrdbe, izvzema tiste, ki so potrebne za lokalno obrambo v Skadru, ki se pa ne smejo raztezati dalje, kakor šest kilometrov okrog mesta. Barska luka in vse vode na črnogorskem teritoriju so zaprte bojnim ladjam vseh narodov.» Izpremeniti pa bi se imele sledeče določbe članka 29: «Črna gora ne sme imeti bojnih ladij in vojne zastave. Trdnjave, ki so na črnogorskem ozemlju med skadrim jezerom in morso obalo, se morajo opustiti in na tem teritoriju se ne smejo zidati nove. Pomorsko in sanitarno policijo v Baru in ob črnogorski obali izvršuje Avstro-Ogrska lahko z obrežnimi barkami. Črna gora mora sprejeti pomorske zakone, ki veljajo za Dalmacijo, Avstrija se pa zaveže, dajati svoje konzularno varstvo črnogorski trgovski zastavi. Črna gora se mora sporazumeti z Avstro-Ogrsko glede na pravico, da napravi cesto ali železnico preko novega črnogorskega ozemlja. Na teh cestah se garantira popolna svoboda prometa.

* **Turški parlament** je v ponedeljek odobril pogodbo z Avstro-Ogrsko glede na aneksijo Bosne in Hercegovine, katero smo pred kratkim objavili. Pogodba se je sprejela z veliko večino, toda po ostrem boju. Seja se je pričela ob nenavadni nervoznosti. Zbornica je bila polna in dasi se je vedelo, da bo seja tajna, so bile vendar galerije in časnikarske lože natlačene. Najprvo je zbornica re-

šila neke domače zadeve ter je sprejela interpelacijo, ki vprašuje velikega vezirja, zakaj se še ni pričela notranja organizacija. Ko je še trajala ta razprava, je vstopil veliki vezir z ministroma za trgovino in za poljedelstvo. Predsednik je naznanil, da se preide na razpravo o zapisniku pogodbe z Avstrijo. Vpisanih je bilo več kakor šestdeset govornikov, med njimi okrog štirideset opozicionalcev. Navzoč je bil tudi minister za zunanje zadeve Rifaat paša. Predsednik je naznanil, da se je z dveh strani vložilo vprašanje, zakaj je seja tajna; eno je bilo podpisano od petnajstih, drugo od tridesetih poslancev. Predsedništvo je povedalo, da želi tudi vlada, da se izvrši razprava na tajni seji. Pri glasovanju je zbornica z večino glasov sklenila tajnost seje in na to so izpraznili galerije. Tajna seja je bila zelo živahna in je imela nekatere naravnost dramatične momente. Nekateri opozicionalci so z najkrepkejšimi izrazi napadali vlado ter so v pravem pomenu besedo — s solzami v očeh — obžalovali izgubo Bosne in Hercegovine. Dvanajst albanaskih poslancev je vložilo krepak protest. Opozicionalni govorniki so napravili velik vtis in večkrat so morali posredovati veliki vezir in drugi ministri, da so izbrisali učinek. Veliki vezir je dejal, da nima parlament druge izbire, kakor priznanje aneksije, ali pa nastop z orožjem. Neki albanaski poslanec je predlagal, naj se vsaj razprava odloži na poznejši čas, če ne drugače vsaj za en dan. Zopet se je oglašil Rifaat paša, ki je naglašal, da se mora razprava brez pretrganja izvršiti do konca, da se more še tisti večer glasovati. V zbornici se je opazalo malo nagnenja za to zahtevo. Tedaj je povzel besedo zopet veliki vezir Hilmi paša ter stavil vprašanje zaupanja; dejal je, da je priznanje pogodbe neizogibno potrebno; če bi hotel parlament nastopiti drugo pot, mu vlada ne bi mogla slediti in bi morala odstopiti. Ta izjava je napravila velikanski, deloma mučen vtisk, odločila je pa usodo vprašanja. Razprava se je še nekaj časa nadaljevala, končno se je pogodba odobrila s 136 glasovi proti 46; glasovanja se je vzdržalo 18 poslancev.

* **V Parizu** je bil za načelnika občinskega sveta izvoljen socialist Chauste.

* **V Turčiji** imajo vojaške homatije. Sirski zuavski «bataljon s turbanom» v Jildicu se je uprl. Vojašnico upornikov sta obkolila dva pehotna, en kavalerijski polk, dva lovška bataljona, naker so se uporniki udali. Poleg zuavcev se je uprlo še pet drugih polkov. V Tripolis so pregnali 57 voditeljev. — V kosovskem, monastirskem in epirskem vilajetu se pojavljajo bulgarske vstaške čete.

* **Položaj v Perziji** je od dne do dne nevarnejši. Diplomati so se pritožili zaradi napadov šahovih vojakov na poslaniška zemljišča. Angleški poslanik zahteva, naj odpošljejo vojne ladje v Perzijski zaliv. Turški poslanik je zahteval, naj pošlje Turčija v Teheran v obrambo svojih podanikov vojake in eno vojno ladjo v Bende Busir. Dalje se poroča, da je tudi guverner pokrajine Luristan prestopil k ustašem in z njim več kakor tisoč mož šahovih vojakov. V Busudžirdu so ustaši ustanovili svojo vlado. V Aserbejdžamu so sklenili naprositi ruskega poslanika v Teheranu, da bi Rusija napravila red v deželi. Turčija je poslala 420 makedonskih lovcev za varstvo turškega poslanika v Teheranu.

Strokovni pregled.

— **Iz krogov kovinarskih delavcev** v Ljubljani se nam piše: «Žalostno je v naši stroki v Ljubljani. Delavci se premalo brigamo zato, da bi si svoj položaj izboljšali. Imamo tovarne Tönnies, Zabkar in Samassa, ki bi bili lahko tudi za delavce vzorni zavodi. Konjunktura za te delavce — če sodimo po delu — je ugodna. Prav tako je tudi pri drugih manjših mojstrih naše stroke. Žal le, da je naša organizacija prešibka. Prosil bi za to tem potom tovariše kovinarje, naj malo bolj premislijo svoj položaj ter naj agitatorično bolj nastopajo za organizacijo. Če bomo složni, bo delo lahko. Razmere se bodo brez dvombe korenito izpremenile. Da je to potrebno, o tem ni dvoma.» — Tudi mi se pridružujemo želji, naj bi se ljubljanski kovinarski delavci bolj pobrigali. Organizacija ljubljanskih kovinarjev bi bila lahko ena prvih v Ljubljani. Na delo — sodrugi, za blagor sebe in so-
trpinov.

— **Čevljariskim pomočnikom** na znanje! V erarični čevljarški delavnici v Gradcu so delavci predložili svoje zahteve, radi tega se prosi, naj čevljarji ne hodijo tjakaj iskat dela.

— **Zveza tesarjev** v Avstriji je priredila v mesecu marcu agitacijske shode po Češkem, Moravskem, Nizzeavstrijskem ter po alpskih deželah. Namen teh shodov je bil v prvi vrsti pridobivanje članov v Zvezi tesarjev, v drugi vrsti pa, da so se informirali agitatorji Zveze (ki se imenujejo «gauleiter») povsod na licu mesta o mezdah razmerah v tesarski stroki. Vspeh shodov je povoljen. — Tudi pri nas v Avstriji bo potreba, da se organizacija tesarjev še vse bolj oživi ter da bodo od prvega do zadnjega vsi tesarji v organizaciji.

— **Zveza pekarskih pomočnikov** je stela konec l. 1908 — 6652 članov, konec leta 1902 je bilo združenih v Zvezi komaj 2095 pekarskih delavcev! Kakor videti, res lep napredek. L. 1902 je imela Zveza 113.843 kron dohodkov, leta 1908 pa

245.388 kron. Samo za brezposelne člane pa je Zveza v letu 1908 izdala 57.583 kron 59 vin. Bolniške podpore je izplačala 25.111 kron 50 vin. potne pa 3.987 kron 60 vin. Te številke jasno pričajo o prekoristnem delu zveze pekovskih pomočnikov za svoje člane.

Domače vesti.

— **Za ljubljanske občinske volitve** je liberalna stranka imenovala svoje kandidate in sicer: V tretjem razredu Fran Bergant, Ivan Pavšek in Ferdo Primožič; v drugem razredu Jaroslav Hanuš, Karol Mayer in Ivan Šubic; v prvem razredu pa Ivan Knez, dr. Ivan Oražen, dr. Josip Pipenbacher, dr. Anton Švigelj in Matija Róthl. Zanimivo je pri teh kandidaturah, da ni v liberalni stranki nič tako nepotrebno kakor disciplina. Pri zadnjih deželnozborskih volitvah je v Ljubljani Karol Mayer nastopil proti oficijelnemu kandidatu liberalne stranke Turku. Mayerjevi letaki so takrat proklamirali, da „si ne damo vsiliti vsakega Pepeta“. Ves svet bi to smatral za neodpustljivo kršitev strankine discipline. Pri liberalcih pa to nič ne de. Zdaj je Karol Mayer oficijelni kandidat stranke in bo nadalje sedel v enem klubu z „vsakim Pepetom“. Kaj bi bilo torej čudno, da se sme liberalci odreči liberalizmu pa ostati član liberalne stranke, ali pa da sme načelnik liberalne stranke podpisovati klerikalne programatične izjave.

V idrijsko-vipavskem okraju je bil za naslednika pokojnega Lavrenčiča izvoljen klerikalni kandidat Perhanc, ki je dobil 795 glasov proti neodvisnemu, recte liberalnemu kandidatu Grudnu, ki jih je dobil 119. Razcepljenih je bilo 19 glasov, neveljavnih 9. Da bo klerikalec izvoljen, ni bilo dvomiti, po precej veliki agitaciji liberalcev in po strastnem nastopanju klerikalne stranke je bilo pa pričakovati, da dobi Gruden vendar nekaj več glasov.

— **Vremensko signalno postajo** napravi Ljubljana na Gradu. Ljubljanci bodo torej lahko vedeli, kaj ugiha centralni meteorološki zavod o vremenu za bližnjih 24 ur. Toda za to bo treba nekoliko študij. Omenjeni zavod za meteorološko opazovanje razpošilja namreč po vsej državi vremenske brzojave, ki so pa šifrirani. Človek mora poznati dotična znamenja, potem pa razume telegram in ve, kakšno vreme se pričakuje. Posebne tabele tolmačijo ta znamenja. Kranjska deželna vlada je predložila mestnemu magistratu, naj si napravi nekoliko takih tabel in mestni svet je sklenil, da jih kupi devet, ter jih razda mestnim ljudskim šolam in dekliškemu liceju, ena se namesti na vremenski hišici, ena pa na magistratu. Na Gradu se pa napravi vremenska signalna postaja, ki bo na stolpu kazala 1 meter visoke šifre, da se bodo videle od vseh strani. Opazovalci se bodo golovo kmalu naučili znamenj s tabel in jih bodo razumeli, kadar se bodo na Gradu pokazali. Kadar se bodo znanci shajali, ne bodo morda več začeli zabave z besedami i Danes imamo slabo vreme, — ampak bodo dejali i Jutri bo pa lepo vreme.

— **Nov park** se nasadi ob severni strani Lateralnega drevoreda; tako je sklenil ljubljanski občinski svet v petek po dolgi debati. Po načrtu, ki ga je izdelal mestni vrtnar Hejnic, bo v sredi večji zaokrožen prostor s paviljonom za godbo, ob straneh se pa zasade platani. Novi park bi tako zakril Jakopičev umetniški paviljon, da bi se videl samo vhod, proti graščini pa bi bila med drevjem skrita javna stranišča. Iz vodometu bi se voda speljala v levi jarek tik vodovoda. Ceste v parku se napravijo tako široke, da bo mogoče odvažanje sena. — Na seji je bila o stvari velika debata, ker je več občinskih svetovalcev nasprotovala iz finančnih razlogov. Dr. Oražen je računal, da bi naprava veljala 3000 kron, občina bi izgubila 600 kron na leto za seno in nastavitvi bi se moral še en vrtnarski pomočnik z najmanj 90 K na mesec. To se mu zdi preveč. Ljubljanska občina ima gotovo dosti povoda, varčevati, ampak nekateri gospodje bi res najrajši varčevali na nepravem mestu. Ljubljana ni najzornnejše bivališče zdravja in vse, kar more koristiti sanitarnim razmeram, je pozdraviti. Dotlej je mesto še razmeroma malo in njegov razvoj se lahko uravnja po najboljših izkušnjah. Kar je velikim mestom z ogromnim kupom hiš že nemogoče brez velikanskih stroškov, se v Ljubljani lahko pripravi; tukaj je še mogoče, da se mesto razvije med vrtovi in v tem zmislu bi se moralo sploh delovati. Nasadi so pljuča mest in čim več je zelenja med hišami, tem zdravjeje je. Zato je park koristen.

— **Nesreča pri delu.** Ko je v četrtek dopoldne zidarski polir Anton Količ nadzoroval pri predoru na Martinovi cesti delo, se je odtrgala večja plast zemlje ter ga skoraj popolnoma podsula. Ko so ga odkopali, so zaznali, da ima poneorečene raznih poškodb po telesu, tudi zlomljeno desno nogo. Bil je prepeljan z rešilnim vozom v deželno bolnišnico.

— **Umoril je z nožem** 11 letno šolarico M. Hribernik v Modriču blizu Oplotnice iz zavisti, ker je dobila neko dedščino, neki 30 letni fant in na to zbežal v Pohorje.

— **Novo postajališče** z imenom Vreme, se ustanovi v najkrajšem času med postajami Divača in Gor. Ležeče.

— **Zopet nesreča z orožjem.** Na javnem vrtu v Trstu sta se igrala 2 dečka s starim samokresom, nevede, da je nabasan. Samokres se je nakrat sprožil, krogla je zadela 14 letnega Karla Madriha v trebuh in ga nevarno ranila.

— **Porotna obravnava zoper kočijaža Kalana,** rojenega v Ljubljani in obtoženega pri tržaškem sodišču radi uboja, se je preložila, da se preišče njegovo zdravstveno in duševno stanje, ker je baje vsled padca od 12 leta duševno nepopolno razvit in je cela rodbina več ali manj abnormalna.

— **Samomor.** Dne 22. m. m. so našli delavci kamenoloma tvrdke Frauneder v Brucku ob Muri svojega sodelavca Janeza Gašpariča iz Janžovec pri Pljuju obešenega. Samomorilec je baje bolehal na jetiki že dalj časa in je obupal.

— **Zaradi snemanja nemških napisov** lanskega septembra se začne dne 19. aprila glavna razprava proti 23 obtožencem v porotni dvorani ljubljanskega deželnega sodišča. Obtoženi so zločina javnega nasilstva po § 98 k. z. za kateri določa § 100 kazen težke ječe od 1 do 6 mesecev.

— **Napad.** Te dni je bil napaden od neznanega človeka 30-letni delavec v podgorski papirnici Ermenegild Peterin. Napadalec je Peterina ranil na levi roki tako, da je ranjenec moral iskati zdravniške pomoči v bolnišnici usmiljenih bratov v Gorici.

— **Ustrelil je v nedeljo zvečer** ob 9. vojak na straži pri vojaški bolnišnici v Celju fant Drobne, ki je metal vanj kamenje, ker se niti z dvakratnim strelom ni dal oplasiti, da ne bi nadaljeval svojega izzivanja. Drobne se je pripeljal z Dunaja domov k materi, ki stanuje v Studenski ulici, najbrže radi nabora. Pripeljali so ga v mrtvašnico.

— **Ponesrečil se je v nedeljo** ob pol dveh jutraj na Pragerskem 31-letni železniški delavec Anton Hojnik pri premikanju vlaka. Prišel je pod voz, pri čemer mu je pri kolenih odrezalo obe nogi in prst na levi roki. Ponesrečenca so z brzovlakom odpeljali v Maribor.

— **Ustroliti se je hotela v Trstu** vdova bivšega državnoborskega poslanca Basevija, ker se je vsled moževe smrti polastil obup. Ranila se je težko, toda zdravniki upajo, da jo rešijo.

— **Nesreča na morju.** Minulo nedeljo popoldne je stopilo pet delavcev v čoln, da se iz Lošinja odpeljejo domu. Ker niso bili v veslanju dovolj izvežbani, se je čoln blizu Ravenske prevrnil; kljub hitri pomoči sta dva delavca utonila.

— **Proti podražanju kruha** namerava stalni odbor mesta Reke nastopiti s tem, da ustanovi lastno mestno pekarno na zadržni podlagi. Ta pekarna bi potem pekla kruh tudi za mestno bolnišnico in ubožnico.

Umetnost in književnost.

: **«Naši Zapiski»**, dvojna številka (3. in 4.) izidejo jutri. Prinašajo sledečo vsebino: Junij: Poraz? — Etbin Kristan: Herzeg-Bosna. — R. L.: Anarhizem. (Dalje.) — Dr. H. Tuma: Po osemdesetletnici Leva Nikolajeviča Tolstega. (Konec.) — Dr. Dragotin Lončar: Iz politične korespondence dr. Janeza Bleiweisa. (Dalje.) — Dr. Boris Zarnik: In memoriam Charles Darwin. (Konec.) — Dr. Ivan Prijatelj: Donesek k jezikovni in socialni zgodovini slovenski. — Dr. Edvard Šerko: Duhovnost in klerikalizem. — Pregled: Narodno gospodarstvo. — Biologija. — Strokovni pregled. — Zdrušništvo. — Literatura. — Solstvo. — Politika. — Oton Zupančič: Epigrami.

: **Sonnenthal umrl.** V Pragi, kjer je imel gostovati, je v nedeljo zvečer nenadoma vsled kapi umrl slavn član dunajskega dvornega gledališča Adolf Sonnenthal v 75. letu.

Zadnje vesti.

— **Črnogorsko vprašanje.** Rim 7. aprila. Italijanski poslanik na Cetinju je črnogorski vladi vročil predlog italijanske vlade, kako naj bi se rešile zadeve med Avstrijo in Črno goro. Na to je črnogorska vlada odgovorila tako, da se tudi črnogorsko vprašanje lahko smatra za rešeno. Črnogorska vlada izjavlja, da ohrani Bar značaj trgovinske luke; cetinjska vlada ima najboljši namen, imeti z Avstro-Ogrsko prijateljske razmere in ima popolno zaupanje vanje; kar se tiče članka 25 berlinske pogodbe (o okupaciji Bosne in Hercegovine), bo črnogorska vlada sprejela odločno velesil. Prepis te črnogorske note se je danes vročil zastopnikom vseh signatarnih držav.

— **Spopad črnogorske patrulje z avstrijsko.** Dne 21. marca je pri Velatrojci streljal manjši črnogorski oddelek na avstrijsko patruljo, ne da bi bil koga zadel. Avstrijski vojaki niso streljali. Črnogorci so odpeljali dva avstrijska vojaka na Cetinje, kjer trdijo, da se je dogodek odigral na črnogorskih tleh. Komisija, v kateri bodo zastopniki obeh držav, bo preiskala komisija.

— **Avstrijski rezervisti.** Dunaj, 8. aprila. Po veliki noči se začno rezervisti vračati od meje domov. Tisti, ki so bili prvi poklicani, bodo prvi odpuščeni. Do srede maja bo vojno stanje znizano na normalno število.

— **Črna gora.** Rim, 7. aprila. Črnogorska vlada je izjavila, da sprejme predlog Italije o § 29. berlinske pogodbe.

— **Narodni socialci na Češkem.** Praga, 7. aprila. Policija je izvršila pri vseh organizacijah narodno-socialne stranke zaradi protimilitaristične agitacije hišne preiskave ter je zaplenila mnogo spisov. Vlada je razpustila vse imenovane organizacije.

— **Spopad ob srbski meji.** Dunaj, 7. aprila. Uradno se poroča: S srbske strani so v pondeljek pri Bujatloviču Potoku ob Drini 3 srbski jezdec streljali na avstrijsko patruljo, ki je odgovorila na napad s streli. Konj enega srbskega jezdec je bil ustreljen. Srbi so bežali proti Rogatici. Avstrijski vojak ni noben ranjen.

— **Kazenska ovadba proti princu Jurju.** Dunaj, 7. aprila. Iz Belega grada se poroča, da je brat pokojnega komornega sluga Kolakoviča vložil proti princu Jurju na državnem pravdnistvu v Belem gradu kazensko ovadbo radi umora.

— **Častniki v Srbiji.** Belgrad, 7. aprila. Ukaz vojne ministra prepoveduje vsem častnikom, prirejanju politične shode in pošiljati udanostne deputacije in brzojave drugim članom dinastije kakor kralju in prestolonasledniku. — Premoženje srbske banke, državna in vojna blagajna se je iz Niša zopet prenesla v Belgrad.

— **Atentat na Turčkom.** Carigrad, 7. aprila. Danes opoldne je neki častnik na galatskem mostu streljal na glavnega urednika liberalnega lista «Serbesti», Hasan Femija ter je s peterimi streli ubil njegovega spremljevalca uradnika Šakirja, Femija pa je težko ranil. Dasi je bila straža na obeh koncih mostu, je napadalec pobegnil. Atentat je povzročil velikansko senzacijo; sodi se, da je izvršen sporazumno z mladoturškimi komiteji, katerega je list «Serbesti» večkrat napadal. Popoldne je več kakor 1000 visokošolcev priredilo protesten shod. Zbornica je sklenila, da se veliki vezir interpelira zaradi tega umora, dasi so nekateri mladoturški poslanci ugovarjali.

— **Reforme na Ruskem.** Peterburg, 9. aprila. Po Veliki noči je pričakovati obširno pomiloščenje političnih zločincev. Tudi se pričakuje liberalna organizacija policije.

— **Sičinski pred poroto.** Lvov, 7. aprila. Nova, že tretja obravnava proti Sičinskemu, morilcu galiskega namestnika grofa Potockega se prične pred novo izrečano poroto dne 15. t. m.

— **Portugalska ministrska kriza.** Lisabon, 7. aprila. Beirao je definitivno odklonil sestavitev novega ministerstva. Kralj je povabil Tellesa, naj sestavi novo vlado, ki naj bi bila koncentracijska.

— **Bivši predsednik Castro.** Amsterdam, 7. aprila. Nekdanjemu venezuelskemu predsedniku Castroju so angleške oblasti zabranile, izkrcati se na Trinidadu. Castro se je postavil pod varstvo Zedinjenih držav, na kar pa vlada v Washingtonu še ni odgovorila.

Iz stranke.

— **O Tržaški politični odbor** je imel v nedeljo popoldne sejo, katere se je udeležil tudi sodrug Etbin Kristan kot načelnik izvrševalnega odbora stranke. Rešile so se nekatere notranje zadeve ter se je napravil jasn pregled sedanje situacije v Trstu.

Raznoterosti.

— **Pred tržaškimi porotniki** se je imel zagovarjati bivši pisar Foedransperg, ki je bil obtožen, da je dne 26. julija l. l. v svojem stanovanju z roparskim namenom umoril pevko Lucieno Fabry. Obtožen je bil tudi, da je hotel z lažnjivimi povesti ogoljufati škofovega tajnika Flega za večjo svoto. Prvemu zločinu so prišli tako na sled: Dne 27. julija je zapazil v Trstu dinar Viktorin Lakovič na dnu morja pri pomolu sv. Karla precej debel zavitek. Groza ga je stresla, ko je videl, da curlja iz zavitka kri. Opozoril je na najdbo redarja. Zavoj so potegnili iz vode in našli v obrisačo zavito in z žico prerezano človeško glavo, potopljeno s pritrdjenim kamnom. Bila je glava francoske pevke iz Café chantanta Gambrinus v Trstu, Lucienne Fabry. Obrisača je bila zavita v papir z nastovom: J. R. von Foedransperg, Trst, Rojan 273. — V preiskavi je obdolženec dosledno tajil, na razpravi je pa priznal umor, toda je trdil, da ga ni izvršil namenoma, ampak slučajno v prepiru in v pretepu, ki se je razvil iz prepira. To priznanje je obudilo veliko senzacijo.

— **Druga obravnava proti Vladimirju Sičinskemu,** morilcu galiskega namestnika grofa Potockega, se je pričela dne 1. aprila pred Lvovsko poroto. Sičinskega zagovornik, državni poslanec dr. Levickij, je takoj začetkoma razprave stavil predlog, naj se proces odgodi, ker so bili porotniki izrečani za mesec marec, ne pa za april. Državni pravdnik je protestiral proti predlogu. Vkljub temu je sodišče zagovornikovi zahtevi ugodilo ter odgodilo obravnavo na nedoločen čas.

— **Zrakoplov grofa Zeppelina.** Grof Zeppelin je s svojim na novo zgrajenim zrakoplovu ostal 12 ur v zraku. Zrakoplov se je dvignil v Monakovem in se je po viharji vožnji preko Landshuta, Ravensburga in Biberaha spustil na zemljo pri Dingolfingu, ne da bi se zgodila najmanjša nesreča.

Modni salon M. Sedej-Strnad

Ljubljana

13-18

Prešernove ulice št. 3 (v palači „Mestne hranilnice“)

priporoča cenjenim damam svojo bogato zalogo klobukov najnovejših fason in najfinejšega okusa.

Trgovina s papirjem

Ivan Vrečko

52-1

Ljubljana, Sv. Petra cesta 31
se toplo priporoča.

Katinka Widmayer

trgovina pri „Solncu“ za vodo

Pogačarjev trg

priporoča svojo veliko zalogo

45-8

perila za dame, gospode in otroke. Rokavice, nogavice, kravate, bluže, obleke, predpasnike, čepice, i. t. d. Vezanje umetnih cvetlic. Nagrobne vence s trakovi. Vsa oprava za novorojenčke. Damski slamniki najnovejših mode. Krasne „peče“ vedno v zalogi. Specialiteta za delavce: Celulloid-ovratniki, prsa in manšete.

Nizke cene.

J. Jax & sin

= LJUBLJANA =

Dunajska cesta št. 17

priporočata svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „ADLER“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

24-11

Nova stavba

v Rožni dolini št. 215

se iz proste roke prodaja.

Istotam se oddajo

3-2

stanovanja

za majev termin.

Ernest Skof.

Kavarna

„Unione“ v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Krasno

pomladansko zalogo modnega blaga za gospode in dame, priporoča:

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg št. 19.

104-50

GRICAR & MEJAČ, Ljubljana

Prešernove ulice št. 9

priporočata v največji izbi in po najnižjih cenah

24-13

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in dečke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice.

J. Grobelnik, Ljubljana

Ker sem oddal trgovino na debelo, uljudno sporočam, da sem znatno povečal

svojo manufakturno trgovino na drobno, Pred škofijo št. 1.

Lepe novosti za
damske obleke in bluže.
Schrollovi šifoni.
Čisto platno.
Namizno perilo in
robci.

Nakupil sem osebno na Dunaju,
Brnu po brezkonkurenčnih cenah
sukno za moške obleke in po-
vršnike
že od K 2.— naprej do naj-
finejših vrst.

Velika
zaloga preprog,
zaves, garnitur
in odej.

Predno nakupite letnega blaga, blagovolite si ogledati mojo veliko, na novo založeno zalogo in pa zahtevajte uzorce. — Prepričali se boste, da kupite ceno in dobro!

Dolnška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg
v Ljubljani

Telefon št. 168.

Telefon št. 168.

priporoča svojo

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

„Rdeči Prapor“!

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško
in žensko blago pri

52-21

sv. Cirilu in Metodu

Ljubljana, Singarjeve ulice 1.

Gostilna pri „Panju“

Vegove ulice

Naznanjam slav. občinstvu, da točim izvrstno

namizno vino

po sledečih najnižjih cenah:

Vi, belo	pol litra 28 hel.
„črno	28
Istrsko	32
Rebula	32
Rizling, gorški	36
Muskatelec	40
Dolenjec	40
Marsala	80
Pelinkovec (Wermouth)	80

Od 25 litrov naprej še ceneje.

Za pristnost vina se jamči.

Za obilen obisk se priporoča

10-8

Leonardo Galante

gostilničar pri „Panju“.

Dobi se tudi tu- in inozemska vina v steklenicah
po najnižjih cenah.

35 letni velik
uspeh!

52-20

Močan želodec,
pravilno prebavo
ter odprtje telesa

se doseže, ako se uporablja mno-
gokrat odlikovano

želodčno tinkturo

lekarna Ploocklja

Ljubljana, Dunajska cesta.

Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.